

Kontakt

Anders Ziethén

Tfn 08-399151

Anders.ziethen@srf.nu

Diarienummer: U2025/02279

SRF Diarienummer: 030/2026

2026-05-18

Till

Utbildningsdepartementet

Remissvar på betänkandet; En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113)

Inledning

Synskadades Riksförbund (SRF) är en ideell intresseorganisation av och för personer med synnedsättning. SRF arbetar för delaktighet, jämlikhet och självständighet för personer med synnedsättning i alla delar av samhället. Organisationen företräder cirka 11 500 medlemmar.

SRF har tagit del av betänkandet *En förbättrad elevhälsa* (SOU 2025:113) och välkomnar i huvudsak utredningens ambition att stärka elevhälsans förebyggande arbete, öka tillgången till elevhälsans professioner och skapa bättre förutsättningar för samverkan kring elever med behov av stöd.

För elever med synnedsättning är en väl fungerande elevhälsa av stor betydelse. För att stöd och anpassningar ska fungera långsiktigt krävs tillgång till specialistkompetens om synnedsättning samt fungerande samverkan mellan elevhälsa, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), skolhuvudman och regional synhabilitering.

Synskadades Riksförbund

Sandsborgsvägen 52
Box 90277, 120 24 Stockholm
Org.nr: 802007-3436

08-39 90 00
info@srf.nu
srf.nu

Pg: 4869-4
Bg: 573-31 91
Pg för gåvor: 90 00 90-2

SRF har valt att fokusera på de delar av utredningen där vi ser särskilda konsekvenser för elever med synnedsättning. Härmed överlämnar vi vårt remissvar.

Sammanfattning

SRF tillstyrker utredningens förslag och ser positivt på ambitionen att skapa en mer samlad, förebyggande och likvärdig elevhälsa.

SRF ser särskilt positivt på:

- stärkt fokus på förebyggande och hälsofrämjande arbete,
- förtydligandet av elevhälsans uppdrag och den specialpedagogiska kompetensens betydelse,
- införandet av en samordnande funktion inom elevhälsan,
- samt ambitionen att stärka samverkan och skapa en mer likvärdig elevhälsa.

SRF:s huvudsakliga inspel gäller:

- behovet av specialistkompetens om synnedsättning och tillgängliga lärmiljöer inom elevhälsans arbete,
- långsiktig samordning och fungerande samverkan mellan skola, elevhälsa, SPSM och regional synhabilitering,
- vikten av tidiga, kontinuerliga och likvärdiga stödinsatser vid skolstart och skolövergångar,
- samt hur bristande tillgänglighet och social delaktighet påverkar psykisk hälsa, skolnärvaro och måluppfyllelse för elever med synnedsättning.

SRF anser även att:

- nationella strategier för kompetensförsörjning och specialiststöd behöver utvecklas,
- ansvarsfördelningen mellan skola, elevhälsa och regional hälso- och sjukvård behöver förtydligas,
- och att konsekvenserna för små elevgrupper med behov av specialiststöd behöver analyseras tydligare.

I nästa del utvecklar vi och förtydligar våra ställningstaganden och förslag.

Detaljerade synpunkter

6.1 Förslag om förtydligande av syfte och uppdrag

SRF är positiv till att elevhälsans uppdrag förtydligas och att elevhälsans olika professioner tydligare definieras.

Vi ser särskilt positivt på att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete stärks. För elever med synnedsättning kan både bristande tillgänglighet och brist på stöd i det sociala samspelet leda till socialt utanförskap i skolmiljön, vilket kan påverka både psykisk hälsa och skolresultat.

SRF vill samtidigt betona att elevhälsans förebyggande arbete behöver inkludera kunskap om hur synnedsättning påverkar elevens skolgång och sociala situation. Det handlar bland annat om:

- tillgängliga lärmiljöer,
- social inkludering och delaktighet i skolans sociala samspel,

- självständighet och möjlighet att delta på lika villkor i skolmiljön,
- tillgång till anpassade läromedel och hjälpmedel,
- samt stöd vid övergångar mellan skolformer.

SRF vill även betona att övergångar mellan skolformer samt övergången till fortsatta studier och arbetsliv kan innebära särskild oro och osäkerhet för elever med synnedsättning. Många elever kan behöva löpande stöd och vägledning för att förstå vilka möjligheter som finns och hur olika studie- och yrkesval påverkar vägen mot fortsatta studier och arbetsliv.

För elever med synnedsättning kan det vara viktigt att tidigt få stöd i att planera sina studier utifrån behov av anpassningar, hjälpmedel och framtida utbildningsmål. Vissa elever kan också behöva stöd i att planera och prioritera sina studier utifrån vilka kunskaper och kurser som är särskilt viktiga för framtida utbildning eller arbete.

Att förstå vilka möjligheter som finns och att kunna se realistiska möjligheter till fortsatta studier och arbetsliv kan vara viktigt för motivation, psykisk hälsa och framtidstro under skolgången.

SRF anser därför att tillgång till vägledning och stöd från personal med förståelse för både utbildningssystemet, arbetsmarknadens tillgänglighet och synnedsättning kan vara en viktig del av skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Studie- och yrkesvägledare kan här ha en särskilt viktig funktion för elever med synnedsättning.

6.1.2 Elevhälsan ska genomföra medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser

SRF ser positivt på att speciallärares och specialpedagogers uppdrag förtydligas. För elever med synnedsättning är det specialpedagogiska

stödet ofta avgörande för att undervisningen ska kunna anpassas utifrån elevens behov.

Samtidigt ser SRF med oro på utredningens bedömning att dagens bemanning inom specialpedagogiska professioner i huvudsak är tillräcklig. Våra medlemmars erfarenheter visar att stödet för elever med synnedsättning i många fall inte räcker till för att säkerställa fungerande anpassningar och tillräckligt stöd till lärare.

Kompetens om synnedsättning, anpassningar och tillgängliga lärmiljöer är idag ofta koncentrerad hos ett fåtal specialpedagoger och speciallärare. När dessa resurser saknas eller belastas hårt riskerar viktiga stödinsatser att utebli.

Ett exempel från våra medlemmar gäller en elev som fick tillgång till dator med punktskriftsdisplay, men där utrustningen därefter blev stående oanvänd i flera månader eftersom ansvarig specialpedagog blev sjukskriven och övrig personal saknade kompetens att använda hjälpmedlet.

Exemplet illustrerar också hur sårbart stödet kan bli när kunskap och ansvar koncentreras till ett fåtal personer. För elever med synnedsättning riskerar hög arbetsbelastning eller bristande kontinuitet inom de specialpedagogiska professionerna att leda till att stödinsatser försenas, avbryts eller fungerar olika över tid beroende på personalförändringar och lokala resurser.

SRF vill samtidigt betona att generell tillgång till elevhälsans professioner inte i sig säkerställer att elever med synnedsättning får det stöd de behöver. För små elevgrupper med omfattande behov av specialistkompetens krävs även kunskap om synnedsättning, hjälpmedel, anpassningar och tillgängliga lärmiljöer. Annars finns en risk att elevens stödbehov inte identifieras eller möts på ett likvärdigt sätt.

SRF anser därför att:

- elevhälsans specialpedagogiska kompetens om synnedsättning behöver stärkas,
- lärarutbildningen behöver innehålla mer kunskap om funktionsnedsättning, anpassningar och tillgängliga lärmiljöer för att stärka samverkan med elevhälsans professioner,
- och att regeringen bör följa upp hur det förtydligade uppdraget påverkar arbetsbelastningen för specialpedagoger och speciallärare.

SRF efterfrågar även en nationell uppföljning av specialpedagogers och speciallärares förutsättningar att möta elever i behov av särskilt stöd inom ramen för elevhälsoarbetet.

6.1.4 Föreskrifter ska bidra till ökad likvärdighet avseende elevhälsans syfte och uppdrag

SRF delar utredningens bedömning att tydligare föreskrifter kan bidra till ökad likvärdighet.

SRF:s erfarenheter visar att tillgången till stöd och specialistkompetens för elever med synnedsättning varierar mellan olika huvudmän. Även ansvarsfördelningen mellan skola, elevhälsa, SPSM och regional synhabilitering kan vara otydlig, vilket riskerar att leda till att stödinsatser försenas eller uteblir.

SRF vill även framhålla att tillgången till synpedagoger och annan specialistkompetens med särskild kunskap om barn och ungas behov varierar mellan olika delar av landet, vilket kan påverka möjligheten till likvärdigt stöd och fungerande samverkan kring eleven. Detta gäller

särskilt i regioner med låg befolkningstäthet där elevgruppen är liten och specialistkompetens därför kan vara svårare att upprätthålla.

SRF anser därför att föreskrifter och kvalitetsarbete tydligare behöver omfatta:

- hur tillgång till specialistkompetens om synnedsättning säkerställs,
- hur samverkan med SPSM och regional synhabilitering följs upp och fungerar i praktiken,
- samt hur likvärdig tillgång till stödinsatser, pedagogiska anpassningar och hjälpmedel följs upp mellan olika huvudmän.

6.2 Skärpta utbildningskrav för vissa av elevhälsans professioner

SRF tillstyrker förslagen om skärpta utbildningskrav.

Vi anser samtidigt att det krävs en nationell strategi för kompetensförsörjning för att säkerställa att det finns tillräckligt många utbildade professioner inom elevhälsan.

SRF vill särskilt lyfta behovet av kompetens om funktionsnedsättning, tillgängliga lärmiljöer och synnedsättning inom elevhälsans professioner.

För elever med synnedsättning är det viktigt att elevhälsans professioner har förståelse för hur synnedsättning kan påverka lärande, social delaktighet och självständighet i skolmiljön.

6.3 Stärkt tillgång till elevhälsans professioner

6.3.1 En plan för bemanning av elevhälsan

SRF tillstyrker förslaget om att varje skolhuvudman ska ta fram en plan för elevhälsans bemanning.

Vi ser positivt på att bemanningsplanen ska bygga på behovsanalys och nationellt fastställda beräkningsgrunder. För elever med synnedsättning är det viktigt att sådana analyser även tar hänsyn till elever med omfattande och specialistberoende stödbehov, eftersom dessa stödinsatser ofta kräver mer tid, samverkan och specialistkompetens än generella stödinsatser.

Behovet av stöd kan dessutom vara större under vissa perioder, exempelvis i början av läsåret när det specialpedagogiska stödet behöver anpassas och nya ämnen eller undervisningsmoment tillkommer. För elever med synnedsättning kan det även krävas tid för att bygga upp kunskap om elevens behov, utveckla anpassningar och skapa fungerande arbetssätt kring undervisningen. Eftersom antalet elever med synnedsättning är relativt litet behöver många skolor och lärare utveckla nya arbetssätt och anpassningar när de tar emot en elev med synnedsättning.

SRF anser därför att:

- nationella beräkningsgrunder för behovsanalys och bemanningsplanering behöver ta hänsyn till elever med omfattande och specialistberoende stödbehov,
- elevhälsans stöd till elever med behov av specialiststöd kan under vissa perioder kräva mer tid för samverkan, anpassningar och kompetensuppbyggnad,
- tillgång till specialistkompetens om synnedsättning behöver säkerställas inom elevhälsans professioner,

- och att staten behöver ta ett tydligare ansvar för långsiktig kompetensförsörjning inom området.

6.3.2 Tillgänglighet till elevhälsans professioner i skolans lokaler

SRF tillstyrker förslaget om stärkt fysisk tillgänglighet till elevhälsans professioner.

SRF anser samtidigt att tillgänglighetsperspektivet behöver omfatta fler aspekter än fysisk närvaro. För elever med synnedsättning behöver elevhälsan även vara:

- kommunikativt tillgänglig genom att information, samtal och kontaktvägar fungerar utifrån elevens behov,
- digitalt tillgänglig genom att digitala system, bokningar och informationsmaterial fungerar med hjälpmedel och tillgänglig teknik,
- socialt tillgänglig genom ett bemötande och en förståelse som gör det möjligt för eleven att vara delaktig i samtal om sitt stöd och sina behov,
- och fysiskt tillgänglig genom att eleven självständigt kan orientera sig till och ta kontakt med elevhälsan på lika villkor.

Tillgänglighet till elevhälsan behöver också omfatta stöd vid skolstart och övergångar mellan skolformer. För elever med synnedsättning kan det behövas en längre introduktionsperiod för att säkerställa att skolmiljö, undervisning, hjälpmedel och kontaktvägar fungerar i praktiken.

SRF delar utredningens bedömning att elevhälsans professioner behöver vara tillgängliga i skolans lokaler och kunna bygga relationer

med elever över tid. För elever med synnedsättning behöver denna tillgänglighet även fungera i praktiken utifrån elevens behov av självständighet och delaktighet.

6.4 Huvudmannen ska informera om elevhälsans uppdrag och bemanning

SRF tillstyrker förslaget om att huvudmannen ska informera om elevhälsans uppdrag och bemanning.

Vi vill samtidigt betona att informationen behöver vara tillgänglig för elever med synnedsättning och kunna användas tillsammans med hjälpmedel och digitala tillgänglighetsverktyg.

Vid skolbyten och övergångar mellan skolformer är det särskilt viktigt att elever med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare i god tid får tillgänglig information om elevhälsans stöd, arbetssätt och kontaktvägar. Detta är viktigt för att skapa trygghet och ge möjlighet att planera stödinsatser inför skolstart.

6.6 Förslag om utökade hälsobesök och hälsosamtal

SRF ser positivt på utredningens förslag om förstärkta hälsobesök och hälsosamtal.

Vi delar bedömningen att synens betydelse för lärande och skolresultat behöver uppmärksammas mer inom elevhälsans medicinska arbete.

Forskning visar att upptäckta synfel och brytningsfel kan påverka barns läsförmåga, koncentration, uthållighet vid närarbete och skolprestationer negativt. Samtidigt visar forskningen att många synfel och synavvikelser inte upptäcks genom dagens metoder för synundersökningar i skolan.

Flera studier visar också att traditionella synundersökningar som främst bygger på tester av synskärpa på avstånd riskerar att missa barn med exempelvis översynthet och andra visuella avvikelser, trots att dessa kan påverka läsning, koncentration och uthållighet i skolarbetet. Forskningen visar även att dagens skolmiljö ställer höga visuella krav på elever genom omfattande närarbete, läsning och arbete med digitala verktyg, vilket kan förstärka konsekvenserna av upptäckta synfel och synavvikelser.¹

SRF ser utifrån forskningsunderlaget att det finns ett behov av att stärka synundersökningar i skolan för att så tidigt som möjligt identifiera synfel, synavvikelser och misstänkta synnedsättningar. Vi ser också att inkluderingen av sådana undersökningar skulle kunna bidra till ett bättre statistiskt underlag om barn och unga med synnedsättning, vilket idag i stor utsträckning saknas i Sverige.

SRF vill samtidigt framhålla vikten av att synundersökningar är kostnadsfria för barn och unga, så att socioekonomiska förutsättningar inte påverkar möjligheten till tidig upptäckt och stöd.

För SRF är det viktigt att barn och unga med synnedsättning får rätt stöd från början, och utvecklade synundersökningar inom ramen för elevhälsans arbete kan stärka denna möjlighet. Hur och i vilken omfattning sådana undersökningar bör inkluderas behöver bedömas av professioner och forskningsmiljöer, såsom optiker och ögonläkare.

SRF ser därför positivt på att frågor om synundersökningar och tidig upptäckt av synfel och synnedsättningar uppmärksammas inom elevhälsans medicinska arbete.

¹ Wahlberg Ramsay, M. (2026). *Rapport om syn, brytningsfel och skolprestation: Litteraturstudie*. Karolinska Institutet.

6.8 Förbättrad samverkan mellan elevhälsan, skolan i övrigt, hälso- och sjukvården och socialtjänsten

SRF tillstyrker utredningens ambition att stärka samverkan mellan olika aktörer kring barn och unga.

För elever med synnedsättning är fungerande och långsiktig samverkan ofta avgörande för att stödinsatser ska fungera i praktiken. Elevhälsan kan dock inte ensam tillgodose behovet av specialistkompetens kring synnedsättning och tillgängliga lärmiljöer. Regional synhabilitering ansvarar ofta för insatser kopplade till hjälpmedel, punktskrift, orientering och självständighet samt stöd till elev, vårdnadshavare och skolpersonal. Detta ställer höga krav på fungerande samverkan mellan skola, elevhälsa och regional hälso- och sjukvård.

För elever med synnedsättning behöver det finnas tydliga strukturer för hur samverkan ska ske mellan skolhuvudman, elevhälsa, SPSM och regional synhabilitering. Det gäller exempelvis ansvarsfördelning kring hjälpmedel, kompetensstöd till skolpersonal, stöd och undervisning i punktskrift samt introduktion och uppföljning av stödinsatser.

Det är särskilt viktigt att ansvarsfördelningen mellan olika aktörer är tydlig även över tid. Det behöver framgå vem som ansvarar för att stödinsatser initieras, följs upp och fungerar i praktiken samt inom vilka tidsramar stöd, hjälpmedel och support ska tillhandahållas och repareras.

För elever som använder eller har behov av punktskrift behöver det även finnas tydliga strukturer för vem som ansvarar för undervisning, uppföljning och användning av punktskrift i elevens ordinarie undervisning och skolvardag.

Barnets perspektiv och rätt till delaktighet behöver också vara en tydlig del av samverkansarbetet. Barn och unga med synnedsättning bör,

utifrån ålder och mognad, ges möjlighet att vara delaktiga i planering och uppföljning av stödinsatser som rör deras skolgång och vardag.

SRF ser därför positivt på utredningens förslag om stärkt samordning och bedömer att tydligare samverkansstrukturer kan bidra till ökad kontinuitet, förbättrad tillgänglighet och mer likvärdiga stödinsatser för elever med synnedsättning.

6.8.2 Vid varje skolenhet ska det finnas en samordnande funktion som ansvarar för att samordna insatser

Som SRF tidigare beskrivit kräver stöd till elever med synnedsättning ofta långsiktig samverkan mellan flera aktörer. Vi ser därför mycket positivt på införandet av en samordnande funktion inom elevhälsan.

För elever med synnedsättning är det ofta avgörande att det finns en tydlig funktion som kan samordna stödinsatser och fungera som kontaktväg mellan elev, vårdnadshavare, skola och externa verksamheter. Stödet kan omfatta både pedagogiska, medicinska och sociala insatser, vilket ställer krav på att den samordnande funktionen har tillräcklig kunskap om elevens samlade behov och möjlighet att involvera rätt professioner och verksamheter.

Den samordnande funktionen behöver vara en tydlig och tillgänglig kontaktväg för elever och vårdnadshavare i frågor som rör stödinsatser, åtgärdsprogram och planering kring elevens skolgång. Det är viktigt att elever och vårdnadshavare får information om vilka stödinsatser som finns, hur de fungerar i praktiken och hur stödet är tänkt att fungera i elevens skolvardag och undervisning.

SRF ser att det idag ibland saknas tydliga åtgärdsprogram eller information om vem som ansvarar för att dessa kommuniceras till elev och vårdnadshavare. Detta kan skapa otydlighet kring hur eleven ska få

det stöd som krävs för att nå utbildningens mål och hur vårdnadshavare kan följa upp att beslutade stödåtgärder genomförs.

För många elever med synnedsättning är även elevresurser en viktig del av stödet i skolvardagen. Den samordnande funktionen behöver därför kunna stödja samordning kring elevresurser och fungera som stöd i kontakten mellan elevresurs, skola och övriga stödinsatser. Detta är viktigt för att elevresursen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna fokusera på sitt stöd till eleven i undervisningen och skolvardagen.

En fungerande struktur kring stödinsatser är också viktig för att vårdnadshavare i större utsträckning ska kunna vara föräldrar snarare än samordnare mellan olika verksamheter och stödinsatser.

För elever med synnedsättning är det även viktigt att den samordnande funktionen kan bidra till koordinering av stöd från andra verksamheter, exempelvis färdtjänst, ledsagning och andra insatser som påverkar elevens möjlighet att delta i skolgången på lika villkor.

Elever och vårdnadshavare behöver också få information om vilka stöd som finns samt vägledning kring hur dessa kan bidra till elevens självständighet, delaktighet och möjlighet att delta i skolgång och fritidsaktiviteter på lika villkor.

Vid skolbyten och övergångar behöver den samordnande funktionen ha ett tydligt ansvar för att samordna planering och informationsöverföring kring elever med synnedsättning. För att stödinsatser ska fungera från skolstart behöver relevant kunskap om elevens behov, hjälpmedel, anpassningar och fungerande arbetssätt kunna överföras på ett strukturerat och säkert sätt till mottagande skola.

Det finns därför behov av nationellt kunskapsstöd och vägledning kring hur skolor bör arbeta med informationsöverföring och planering vid

skolbyten för elever med omfattande stödbehov. Detta gäller exempelvis rutiner för samverkan, ansvarsfördelning och hur samordnande funktion och rektor kan arbeta för att säkerställa en fungerande övergång för eleven.

Den samordnande funktionen behöver även ha tillräcklig tyngd och möjlighet att tydligt lyfta när särskilda stödinsatser är avgörande för att en elev med synnedsättning ska kunna nå utbildningens mål och ha en hållbar skolgång.

Ett exempel är möjligheten till utökad studietid inom gymnasieskolan. För vissa elever med synnedsättning kan ett fjärde gymnasieår vara avgörande för att skapa utrymme för återhämtning, anpassad studietakt och inläring av alternativa arbetssätt och studiestrategier kopplade till synnedsättningen. SRF ser samtidigt att stödet används mycket restriktivt trots att behovet enligt våra erfarenheter ofta är stort.

SRF och Unga med Synnedsättning ser att elever som beviljats utökad studietid ofta får bättre förutsättningar att nå skolans mål samt minskad risk för stress och psykisk ohälsa under studietiden.

SRF anser därför att den samordnande funktionen bör:

- ha ett tydligt mandat och tillräcklig tyngd för att kunna lyfta när särskilda stödinsatser är avgörande för att eleven ska kunna nå utbildningens mål och ha en hållbar skolgång,
- ges tillräcklig tid, resurser och organisatoriska förutsättningar för att kunna samordna och följa upp stödinsatser över tid,
- vara en tydlig kontaktväg för elever och vårdnadshavare i frågor som rör stödinsatser, åtgärdsprogram och planering kring elevens skolgång,

- ha ansvar för att samordna skolövergångar och säkerställa att relevant kunskap om elevens stödbehov, hjälpmedel och anpassningar överförs till mottagande skola,
- kunna följa upp att hjälpmedel, anpassningar och stödinsatser fungerar i elevens skolvardag och undervisning,
- samt kunna samverka med externa specialistfunktioner såsom SPSM och regional synhabilitering för att säkerställa ett sammanhållet stöd kring eleven.

6.8.3 Skolhuvudmän ska ingå samverkansöverenskommelser med regionen

SRF tillstyrker förslaget om samverkansöverenskommelser mellan skolhuvudmän och regioner.

Vi anser samtidigt att det är viktigt att regional synhabilitering och syncentraler tydligt inkluderas i sådana samverkansstrukturer.

För elever med synnedsättning är stödinsatser ofta beroende av att flera huvudmän och verksamheter samverkar kring elevens skolgång. När ansvar, rutiner och tidsramar inte är tydligt reglerade riskerar viktiga stödåtgärder att bli personberoende, försenas eller utebli helt.

För elever med synnedsättning behöver det därför finnas tydliga överenskommelser kring ansvar för hjälpmedel och support, stöd, undervisning och uppföljning av punktskrift, kompetensstöd till skolpersonal samt tidsramar för hjälpmedel, tekniskt stöd, introduktion och andra stödinsatser.

För att samverkan ska fungera i praktiken krävs även att regional synhabilitering och syncentraler har tillräckliga resurser och

förutsättningar för att långsiktigt kunna ge stöd till elevhälsa, skolpersonal, elever och vårdnadshavare.

SRF anser att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda om regional synhabilitering har tillräckliga förutsättningar för detta arbete och, vid behov, förtydliga det regionala habiliteringsuppdraget i relation till elevhälsans arbetssätt och behov av samverkan.

SRF vill även framhålla vikten av fungerande informationsöverföring och planering vid övergångar mellan skolformer, skolor samt mellan barn- och vuxenhabilitering för att säkerställa kontinuitet i stödinsatser, hjälpmedel och anpassningar fungerar utan avbrott för eleven. Det är också viktigt att det finns tydliga rutiner för hur och när samverkan ska initieras inför skolbyten och övergångar så att mottagande skola eller verksamhet ges möjlighet att planera stödinsatser i god tid.

Samverkansöverenskommelserna bör även tydliggöra ansvar för uppföljning samt vem som ansvarar för att stöd, hjälpmedel och anpassningar fungerar i praktiken över tid.

Bristande samordning riskerar annars att leda till avbrott i stödinsatser, försämrade förutsättningar för eleven och ökad belastning på elev och vårdnadshavare.

8 Konsekvenser av utredningens förslag

SRF ser positivt på utredningens ambition att stärka elevhälsans arbete och förbättra samverkan kring elever. Samtidigt bedömer vi att konsekvenserna för elever med synnedsättning och andra små elevgrupper med behov av specialiststöd behöver analyseras tydligare.

Utredningens förslag riskerar annars att få olika konsekvenser beroende på huvudmännens tillgång till specialistkompetens, fungerande

samverkan och regionala stödstrukturer. För elever med synnedläggelse kan bristande tillgång till specialistkompetens om synnedläggelse, regional synhabilitering och fungerande samordning leda till försenade stödinsatser, bristande kontinuitet och försämrade möjligheter att nå utbildningens mål.

Konsekvenserna av utredningens förslag påverkas även av hur frågor om hjälpmedel, punktskrift, skolövergångar och samverkan regleras och följs upp i praktiken. Utan tydliga strukturer för ansvar, samverkan och informationsöverföring riskerar skillnader mellan huvudmän att få särskilt stora konsekvenser för små elevgrupper där specialistkompetens saknas lokalt.

För elever med synnedläggelse kan sena stödinsatser vid skolstart eller skolövergångar dessutom leda till att eleven under längre perioder saknar fungerande hjälpmedel, tillgängliga läromedel eller andra anpassningar som krävs för att kunna delta i undervisningen på lika villkor. Detta riskerar att påverka både skolnärvaro, måluppfyllelse och psykisk hälsa negativt.

Konsekvenserna av utredningens förslag kring hälsobesök och hälsosamtal påverkas även av i vilken utsträckning synundersökningar inkluderas i elevhälsans arbete. Tidig identifiering av synfel, synavvikelse och synnedläggelse kan förbättra förutsättningarna för lärande, delaktighet och psykisk hälsa samt minska risken för sena stödinsatser och försämrade måluppfyllelse.

Utvecklade synundersökningar inom elevhälsans arbete kan även bidra till förbättrade kunskapsunderlag och bättre nationell statistik om barn och unga med synnedläggelse. Detta kan stärka möjligheterna till långsiktig planering, kompetensförsörjning och utveckling av stödinsatser inom både skola och hälso- och sjukvård. För små elevgrupper med behov av specialiststöd är tillgång till nationella kunskapsunderlag

särskilt viktigt för att säkerställa långsiktig tillgång till specialistkompetens och likvärdiga stödinsatser över landet.

För små elevgrupper med omfattande behov av specialiststöd är elevhälsans tillgång till relevant specialistkompetens avgörande för att förslagen ska fungera i praktiken. Utan fungerande samverkan och tillgång till extern specialistkunskap riskerar elevhälsans generella professioner att få svårt att möta komplexa stödbehov hos små elevgrupper med behov av specialiserat stöd.

Bristande samordning och otydliga ansvarsförhållanden riskerar dessutom att leda till försenade stödinsatser, ökad belastning på elever och vårdnadshavare samt försämrade möjligheter till en likvärdig utbildning.

SRF bedömer samtidigt att flera av de risker som identifierats kan minska genom de förtydliganden och förslag som vi lämnat i detta remissvar, särskilt avseende samordning, specialistkompetens, skolövergångar och samverkan med regional synhabilitering.

Avslutande synpunkter

SRF ser positivt på utredningens ambition att skapa en mer samlad, tillgänglig, förebyggande och likvärdig elevhälsa. För att reformen fullt ut ska komma elever med synnedsättning till del krävs dock att frågor om specialistkompetens, specialpedagogiskt stöd, samordning, tillgänglighet och samverkan tydligt integreras i det fortsatta arbetet med elevhälsans utveckling.

För elever med synnedsättning är en väl fungerande och samordnad elevhälsa avgörande för möjligheten till en likvärdig utbildning. Detta gäller särskilt i situationer där stödinsatser, hjälpmedel, tillgängliga lärmiljöer och samverkan mellan olika verksamheter behöver fungera långsiktigt och utan avbrott.

SRF vill även framhålla vikten av att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete inkluderar frågor om tillgänglighet, social delaktighet och psykisk hälsa för elever med synnedsättning. För denna elevgrupp finns ett tydligt samband mellan tillgängliga lärmiljöer, möjlighet till delaktighet och förutsättningar att må bra och nå utbildningens mål.

SRF bedömer särskilt att reformens genomförande behöver säkerställa:

- tillgång till specialpedagogisk kompetens om synnedsättning och tillgängliga lärmiljöer,
- fungerande samordning och långsiktig samverkan mellan elevhälsa, skola och regional synhabilitering,
- tidiga, kontinuerliga och likvärdiga stödinsatser vid skolstart och skolövergångar,
- samt elevhälsans arbete med delaktighet, social inkludering och psykisk hälsa för elever med synnedsättning.

För elever med synnedsättning handlar väl fungerande stöd och anpassningar inte enbart om utbildning utan även om självständighet, delaktighet och möjlighet att fullt ut delta i skolans sociala gemenskap.

Synskadades Riksförbund tackar för möjligheten att yttra oss över betänkandet och ser fram emot en fortsatt dialog i dessa frågor.

För Synskadades Riksförbund och våra medlemmar

Niklas Mattsson
Förbundsordförande
Synskadades Riksförbund